

Spreekbeurtinformatie over zeehonden

Algemeen

In Nederland komen twee soorten zeehonden voor, de Gewone zeehond (Latijnse naam: *Phoca vitulina*) en de Grijze zeehond (Latijnse naam: *Halichoerus grypus*). De grijze zeehond wordt ook wel Kegelrob genoemd omdat hij een kegelvormige neus heeft.

Heel af en toe verdwaalt er nog wel eens een andere zeehondensoort uit het hoge noorden. Zeehonden zijn zoogdieren en ze behoren tot de groep van de roofdieren. Ze leven op de grens van zee en land. Ze zoeken hun voedsel in de zee, maar vinden het ook heerlijk om op een droogvallend stukje land uit te rusten.

Gewone zeehond (foto: Aaldrik Pot).

Grijze zeehond (foto: Bernadette van Noort).

Uiterlijk

Beide soorten lijken uiterlijk veel op elkaar. Het zichtbare verschil zit 'm vooral in de vorm van de kop. Bij de gewone zeehond is de neus licht naar binnen gebogen. De ogen staan naar voren gericht. Bij de grijze zeehond loopt de neus recht en is iets langer. De kop heeft hierdoor een beetje de vorm van een kegel. De ogen staan wat meer aan de zijkant. Ook de stand van de neusgaten is verschillend, bij een gewone zeehond hebben die een v-vorm met gebogen uiteinden, bij een grijze zeehond staan ze rechtop. Al met al maakt de gewone zeehond een 'vriendelijkere' indruk.

Gewone zeehond (foto: Wesley Overman). Grijze zeehond (foto: Wesley Overman).

Beide soorten hebben een gestroomlijnd torpedovormig lichaam zonder uitsteeksels als oren, geslachtsorgaan en staart. Daar zouden ze onder water alleen maar last van hebben. Zelfs de schouders zitten verborgen onder de huid. Staartbotten zijn wel aanwezig onder de huid, maar steken nauwelijks uit (net zoals bij mensen). Een zeehond heeft geen oorschelpen, maar wel oren. Dat zijn de gaatjes schuin achter het oog. De oren en de neusgaten kunnen onder water afgesloten worden, zodat er geen water in loopt.

Zeehonden hebben een bruin tot grijs gevlekte pels (vacht). De vlekken van de grijze zeehond zijn meestal groter en duidelijker dan die van de gewone zeehond. De pels bestaat uit korte dikke haren, die zowel bescherming bieden tegen de kou als tegen de zon. Onder de huid zit nog een dikke speklaag, die vooral bescherming biedt tegen het weer. Daarnaast is het een soort ingebouwde voorraadkast: als er niks te eten of drinken is kan de zeehond nog even op zijn vet teren.

Aan het torpedovormige lijf zitten vier flippers, die eigenlijk de poten zijn. Alle flippers hebben vijf vingers/tenen met nagels eraan en zwemvliezen ertussen. De voorste flippers gebruikt een zeehond op het land om zich af te zetten en in het water om mee te sturen. Met de achterste flippers maakt hij snelheid in het water. Daarnaast gebruikt hij zijn lichaam om zich te bewegen, zowel op het land als in het water.

Een zeehond heeft een gebit met scherpe tanden, die hij gebruikt om vissen te vangen en op te eten.

Volwassen Grijze zeehonden kunnen groter worden dan volwassen Gewone zeehonden. Van beide soorten zijn de mannetjes groter dan de vrouwtjes.

Afmetingen:

	gewone zeehond		grijze zeehond	
	mannetje	vrouwtje	mannetje	vrouwtje
lengte	150-190 cm	120-155 cm	195-250 cm	165 – 210 cm
gewicht	55-130 kg	45-105 kg	170-350 kg	105-220 kg

Zintuigen

Eigenlijk werken alle zintuigen van een zeehond beter onder water dan boven water. Onder water heeft hij zijn zintuigen natuurlijk ook harder nodig dan boven water, want daar is hij de meeste tijd en moet hij zijn eten vangen.

Een zeehond heeft geen oorschelpen zoals wij, maar zijn gehoor is prima, zelfs veel beter dan dat van ons. Een zeehond kan hele hoge geluiden horen, tot wel 60.000 Kilohertz (bij mensen is dat tot 20.000 Kilohertz). De ogen van de zeehond zijn zo gevormd dat hij onder water veel beter kan zien dan boven water. Boven water zou hij eigenlijk een bril nodig hebben. Het beste zintuig van de zeehond is het gevoel dat hij in zijn snorharen heeft. Hij kan aan de trilling van het water voelen of er ergens beweging is, bijvoorbeeld van een vis is die hij kan vangen om te eten. Hij kan een vis zelfs op 100 meter afstand voelen. Als hij dan zijn kop draait kan hij de plaats van de vis bepalen.

Geluid

De Gewone zeehond is meestal zwijgzaam. Alleen de jongen maken soms een huil-geluid. Zeehonden slaan soms wel met hun flippers op het water. Jonge zeehonden doen dat tijdens het spelen, volwassen dieren (meestal mannetjes) om te dreigen. De Grijze zeehond is een stuk luidruchtiger en maakt allerlei geluiden, zoals sissen, grommen en blazen. De jongen kunnen huilende en blatende geluiden maken.

Eten en drinken

Zeehonden eten vooral vis. Waar ze hun vis vangen is heel wisselend. Soms is dat dichtbij hun rustplaats, soms tot wel 60 kilometer ver weg. Soms is het dicht bij de kust, soms in heel diep water (tot ongeveer 500 meter). Een zeehond kan zijn hartslag en ademhaling zo regelen dat hij wel een half uur onder water kan blijven. Ze lusten eigenlijk alle soorten vis, maar ze kiezen natuurlijk de vis die ze het gemakkelijkst kunnen vangen. Ze eten ook andere zeedieren, zoals inktvissen, garnalen en krabben. Een zeehond kan met zijn snorharen op 100 meter afstand voelen of en waar er een vis zwemt en hoe groot die is. De vis probeert natuurlijk te ontsnappen, maar een zeehond kan onder water wel 35 km per uur zwemmen, dus vaak lukt het de zeehond toch om de vis te vangen.

Grijze zeehond met vis (foto: Maaike Plomp).

Jonge zeehonden leren niet van hun moeder hoe ze vis moeten vangen, dat leren ze zichzelf.

Vaak moeten ze wel een poosje honger lijden voor ze daar een beetje handig in zijn. Drinken doen zeehonden nauwelijks. Zeewater is zout, dat is niet goed om te drinken. Het zoete water dat ze nodig hebben halen ze uit hun voedsel. Als ze niks te eten kunnen vinden gebruiken ze hun vetlaag, die dient als eten en drinken tegelijk. Een zeehondenlijf moet wel zuinig zijn met dat beetje water, dus ze plassen niet veel. Maar als ze per ongeluk toch een slok zout zeewater binnen krijgen plassen ze dat weer uit. Soms kun je op de plek waar net een zeehond gelegen heeft een kuiltje zien van de plas van de zeehond.

Leefwijze en verblijfplaats

Zeehonden zijn solitaire dieren. Dat betekent dat ze het liefst alleen zijn. Toch zie je zeehonden vaak in groepen, vooral als ze rusten op het land. In groepen liggen is veiliger, omdat met meer ogen mogelijk gevaar eerder wordt opgemerkt. Zeehonden liggen meestal ook dicht bij het water, zodat ze snel kunnen vluchten als ze iets niet vertrouwen.

Groep zeehonden op droogvallend wad (foto: Richard Witte).

Als het water bij vloed weer opkomt en ze hebben nog geen zin om te verkassen gaan ze met hun kop en met hun flippers omhoog liggen, zodat die droog blijven. De flippers en de kop hebben niet zo'n dikke speklaag, dus daardoor verliezen ze snel warmte. Maar als het heel warm is liggen ze juist wel graag met de flippers in het water, want dan koelen ze graag af. Een andere reden dat er soms veel zeehonden bij elkaar zijn is dat er op die plek veel te eten is. Je ziet ze dan af en toe wel met elkaar vechten. Zeehonden rusten graag op het land, maar dan zijn ze meestal wel wakker, om in de gaten te houden of er geen gevaar is. Zodra ze het niet vertrouwen bobberen (zo heet het zeehonden-"hobbeltje") ze snel naar zee. Nou ja, snel? Op het land haalt een zeehond maar twee kilometer per uur. Slapen doen ze liever in zee, dat is veiliger. Soms hangen ze dan als een dobber rechtop in het water, met hun kop boven water. Soms slapen ze ook helemaal onder water. Dan houden ze het zo'n 20 minuten vol, dan is de zuurstof op. Maar dat is net genoeg voor een dutje.

Leefgebied en verspreiding

De Gewone zeehond komt in ons land meer voor dan de Grijze zeehond. Wereldwijd is het leefgebied van de Gewone zeehond groter dan dat van de Grijze zeehond. De Grijze zeehond komt voor tussen Europa en Noord-Amerika in gebieden met gematigde temperatuur, de Gewone zeehond komt ook voor tussen Azië en Noord-Amerika en hij komt ook verder naar het noorden voor, in koudere gebieden. Toch zijn er op de wereld ongeveer evenveel Grijze zeehonden als Gewone zeehonden. Dat komt doordat grijze zeehonden met meer dieren bij elkaar leven.

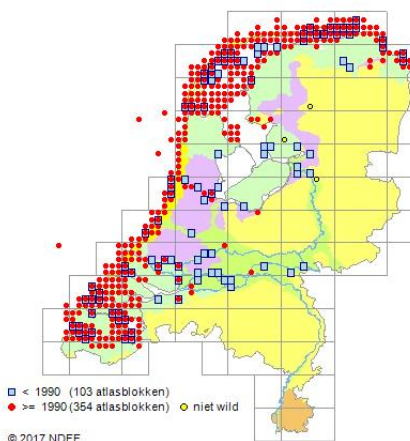

Verspreiding Gewone zeehond
Bron: IUCN Red List

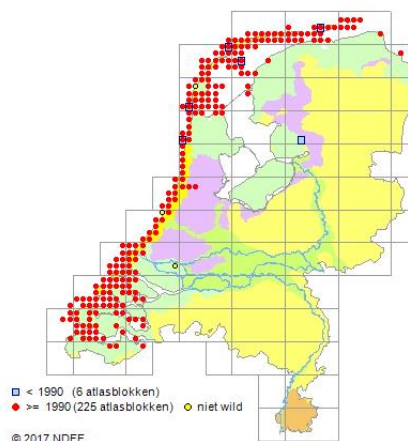

Verspreiding Grijze zeehond

Beide zeehondensoorten komen vooral voor in getijdengebieden. Dat zijn gebieden met eb en vloed waar de grond (zoals zandstranden, kiezelstranden, zandplaten en rotskusten) dus steeds droogvalt en weer onder loopt. Ook gebieden met ijsschotsen worden gebruikt, want ook daarop kun je lekker liggen en uitrusten. Maar daar waar het echt koud wordt komt alleen de Gewone zeehond nog voor. Beide soorten zeehonden komen vooral voor in gebieden waar het rustig is en niet te veel mensen komen. Ze komen in Nederland vooral voor in de Waddenzee en in Zeeland. De Grijze zeehond blijft het liefst aan de kust, de Gewone zeehond wordt af en toe wat verder landinwaarts gezien. Overigens gebeurt dat steeds minder, want door sluizen wordt het steeds lastiger voor zeehonden om via rivieren het land in te zwemmen.

Verspreiding Gewone zeehond in Nederland.
Bron: Verspreidingsatlas.nl

Verspreiding Grijze zeehond in Nederland.

Voortplanting en levensverwachting

Zeehonden paren vlak nadat het jong van dit jaar gespeend is (niet meer bij de moeder drinkt). Gewone zeehonden paren meestal in het water, Grijze zeehonden paren vaker op het strand. Van beide soorten paart een mannetje meestal met meerdere vrouwtjes. De mannetjes moeten flink vechten om een vrouwtje te krijgen. De mannetjes vechten vooral met elkaar en dan wint meestal de sterkste. Maar soms is een mannetje ongeduldig en wil al paren als het vrouwtje daar nog niet aan toe is. Dan krijgt hij een snauw van het vrouwtje en heeft een minder sterk mannetje alsnog een kans.

Een zeehondenvrouwtje wordt na de paring niet meteen zwanger. Eerst blijft het bevruchte eitje nog een poosje in de eierstok en de baarmoeder rondzweven. Dit heet de diapauze. Pas na ongeveer 3,5 maand nestelt het eitje zich in de baarmoederwand en is het vrouwtje echt zwanger.

Een zeehond krijgt meestal een pup (jong). Dat wordt geboren aan land. Zeehonden zijn zoogdieren, dus dat betekent dat het jong bij de moeder melk drinkt. Dat duurt ongeveer drie weken. Daarna moet het jong zelf leren om vis te vangen, want moeder zeehond laat het jong zijn eigen gang gaan zodra het niet meer bij de moeder drinkt. Soms duurt het wel even voor een jonge zeehond door heeft dat hij het verder zonder zijn moeder moet redden. Gelukkig is het jong in de eerste weken enorm gegroeid door de voedzame moedermelk en is het geen hulpeloos hummeltje meer.

Links: gewone zeehond met pup (foto: René Perdok).

Rechts: grijze zeehond met pup (foto: Dirk Hoogenstein).

Gewone zeehonden krijgen hun jong in de zomer (juni en juli). Dit jong heeft in de baarmoeder al zijn puppyvacht verwisseld voor de 'volwassen' vacht en kan meteen zwemmen, zodat het bij de eerste opkomende vloed met moeder mee kan. In het water blijft het jong wel heel dicht bij de moeder, zolang het bij de moeder melk drinkt.

Grijze zeehonden krijgen hun jong in de winter (december). Dit jong heeft dan nog een dikke witte wintervacht. Daarmee blijft het lekker warm, maar het nadeel is dat het er nog niet mee kan zwemmen.

Als moeder op zoek gaat naar eten laat ze het jong achter op een zo veilig mogelijk plekje, in de duinen of tussen de rotsen. Het jong is dan wel kwetsbaar voor roofdieren. Na drie weken is het jong verhaard en heeft zijn puppyvacht verwisseld voor de volwassen vacht en kan hij gaan zwemmen. Dat moet ook wel, want vanaf dat moment moet hij ook zelf zijn voedsel zoeken.

Zeehonden worden gemiddeld 20-30 jaar oud, maar heel af en toe is er een dier dat wel 40 jaar oud is.

Gevaren en hulp

Zeehonden kunnen best oud worden, maar dan moeten ze wel een hoop gevaren overleven.

In het water hebben ze het meest te vrezen van roofdieren als haaien en Orka's. Maar eigenlijk is de mens de grootste vijand van zeehonden. Zeehonden werden vroeger in Nederland vaak bejaagd als schadelijke diersoort. Vooral vissers zagen zeehonden als hun concurrenten, omdat ze allebei op vis jagen. Soms maken zeehonden ook de visnetten kapot. Maar het gebeurt helaas vaker dat een zeehond verstrikt raakt in een visnet en dan verdrinkt.

Sinds 1975 is gelukkig de jacht op zeehonden in Nederland en Duitsland verboden. In andere landen wordt er vaak nog wel op zeehonden gejaagd.

Naast de jacht is de vervuiling van de zee een groot probleem. Behalve veel zichtbaar vuil (vooral plastic) zitten er ook veel onzichtbare giftige stoffen in de zee. De kleinste zeediertjes (plankton) nemen dat gif in zich op. Plankton wordt gegeten door vissen en vissen worden gegeten door zeehonden. Zo hoopt het gif zich op in zeehonden. Hierdoor worden ze ziek of kunnen geen (gezonde) jongen meer krijgen. Maar ook toeristen en militairen zijn vaak een probleem voor zeehonden. Vooral voor de Gewone zeehonden, want die krijgen hun jongen in het seizoen dat er veel toeristen zijn. Toeristen (en hun honden) of militairen die op oefening zijn, verstoren vaak de rust van de zeehonden. Dan raken de pup en de moeder elkaar vaak kwijt. De pup kan dan hartverscheurend huilen. Daarom wordt een pup zonder moeder een huiler genoemd. Maar als je zo'n huilend diertje tegenkomt is het toch beter om het met rust te laten, want de kans is groot dat de moeder het jong wel weer komt zoeken. Denk je dat een diertje echt hulp nodig heeft, bel dan een zeehondenopvang, die weten wel wat ze met zo'n huiler moeten doen. Er zijn in Nederland drie grote opvangcentra waar zeehonden die extra zorg nodig hebben opgevangen worden, zoals dieren zonder moeder en zieke dieren. Dat zijn Ecomare op Texel, het Zeehondencentrum in Pieterburen en A Seal in Stellendam. Daarnaast zijn er nog wat kleinere organisaties zoals zeehondenopvang Eemsdelta, zeehondenopvang Terschelling en reddingsteam zeedieren in Den Haag. In België is zeehondenopvangcentrum Sea Life in Blankenberge en in Duitsland is net over de grens Seehundstation Norddeich in Norden.

Vrijlaten zeehonden door zeehondenopvang Eemsdelta (foto: Facebook).

Zeehonden en sporen zien

Als je zeehonden van dichtbij goed wilt bekijken en meer wilt weten over de opvang kun je een zeehondenopvangcentrum bezoeken.

Maar ook in het wild kun je wel zeehonden zien. De meeste kans heb je in de Waddenzee of in Zeeland. In de Waddenzee liggen ze vaak als het eb is te rusten op de droogvallende zandplaten. Vanaf de Waddeneilanden zijn ze vaak goed te zien. In Zeeland kun je ze vaak zien rond het spuien van de sluizen, bijvoorbeeld bij de Brouwersdam. Als er zoet water vanuit een rivier de zee in wordt gelaten komen er veel vissen ineens van zoet in zout water. De meeste vissen kunnen daar niet tegen en die verzwakte vissen zijn dan een gemakkelijke prooi voor de zeehonden. De zeehonden zorgen dus dat ze daar op tijd bij zijn.

Soms loop je ergens op het strand en heb je pech dat een zeehond er net vandoor is. Vaak kun je dan nog wel de sporen van de zeehond zien, zoals zijn nagels en het sleepspoor van het lijf in het natte zand.

Spoor van zeehond op het strand (foto: Bernadette van Noort).

Meer informatie

<https://www.ecomare.nl/verdiep/leesvoer/dieren/zeehonden/>

<https://www.zeehondencentrum.nl/>

<https://www.aseal.nl/>

<http://www.zeehondenopvanggeemsdelta.nl/>

<http://www.zeehondenstation.nl/>

<http://www.reddingsteamzeedieren.nl/>

<https://www.visitsealife.com/blankenberge/#/>

<http://www.seehundstation-norddeich.de/2014/seehundstation/>

<http://www.zoogdiervereniging.nl/gewonezeehond>

<http://www.zoogdiervereniging.nl/grijzezeehond>

<http://www.indenoordzee.nl/noordzee-zeehonden/>

<https://www.waddenvereniging.nl/meerweten/zeehonden>

<https://www.youtube.com/watch?v=sJo4BjPyCfc>

<https://www.youtube.com/watch?v=VHY6bEsOJsg>

https://www.youtube.com/watch?v=bM8fq_Mli7c

<https://www.youtube.com/watch?v=rrY0JRIR1kl&feature=youtu.be>

Gebruiksvoorwaarden

Gebruik van plaatjes en teksten in dit document zijn bedoeld voor werkstukken of spreekbeurten op school of voor intern gebruik bij hobbyclubs. De (gedeeltelijke) inhoud van dit pdf bestand mag hiervoor gebruikt worden zolang het niet verder verspreid of openbaar wordt gemaakt.

Vernoem altijd de bron bij plaatjes en teksten zoals deze in dit bestand zijn vermeld. Indien dit niet duidelijk is vernoem dan als bron: www.zoogdiervereniging.nl

De zoogdiervereniging verleent geen enkele rechten over inhoud van links naar externe websites in dit document.

De teksten, tekeningen, bewegende beelden, foto, animatie, geluidsopnamen of elk ander audio- en/of visueel object uit dit pdf bestand mogen niet worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie, plaatsing op websites of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs/makers. Neem voor vragen rondom copyright contact op met de webmaster van de Zoogdiervereniging: website@zoogdiervereniging.nl